

รายวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์)

รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง เครื่องแต่งกายตัวละครโขน

ครูผู้สอน

ครูโชติกา

สมพงษ์

ครูจักรพันธ์

สุวรรณเกิด

เรื่อง

เครื่องแต่งกายตัวละครไซน

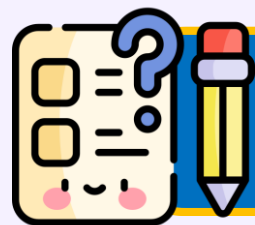

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่ององค์ประกอบเครื่องแต่งกายตัวละครโขน
๒. ผู้เรียนสามารถอธิบายองค์ประกอบเครื่องแต่งกายตัวละครโขนได้อย่างถูกต้อง

คำถามชวนคิด

นักเรียนคิดว่าในการแสดงโขน
ตัวละครโขน แบ่งออกเป็น กี่ประเภท

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

พระ - นาง - ยักษ์ - ลิง (เครื่องแต่งกาย)

เผยแพร่โดย : Siam Thai

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=VOnEuYh4XNA>

ตัวละครโขน

พระ

นาง

ยักษ์

ลิง

เครื่องแต่งกายโขน

เครื่องแต่งกายโขน ได้เลียนแบบอย่างเครื่องแต่งกาย
ของพระมหากษัตริย์

แบ่งได้ ๓ ประเภท

๑. ศิราภรณ์ (เครื่องประดับศีรษะ) เช่น ชฎา มงกุฎ ปิ่นจุเหรีจ
รวมถึงหัวโขนด้วย

เครื่องแต่งกายโขน

๒. ภูษาภรณ์ (เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม) เช่น ฉลององค์(เสื้อ) สนับเพลา(กางเกง) ห้อยหน้า(ชายไหว) ห้อยข้าง(ชายแครง) พระภูษา(ผ้านุ่ง) รัตเอน ผ้าทิพย์ เจียรระบาศ สไบ

๓. ถนิมพิมพาภรณ์ (เครื่องประดับต่าง ๆ) เช่น ปั้นเหน่ง(หัวเข็มขัด) สั้งवाल ตาบหน้า ตาบทิศ ตาบหลัง อินทรธนู ชำมรงค์ แหวนรอบ ปะวะหล่ำ ทองกร กรองคอ สะอั้ง พาหุรัต กำไลเท้า

เครื่องแต่งกายโขน

การแต่งกายโขน แบ่งออกเป็น ๓ ฝ่าย

๑. ฝ่ายมนุษย์-เทวดา (พระ นาง)

๒. ฝ่ายยักษ์

๓. ฝ่ายลิง

ตัวพระ

ที่มาภาพ :

<https://www.facebook.com/๔๔๙๖๓๕๗๙๕๕๑๕๗๓๑๑/posts/๕๑๗๐๔๒๗๐๒๑๐๘๓๗๓/>

พระราม

การแต่งกายขึ้นเครื่องตัวพระ

ตัวนาง

ที่มาภาพ :

<https://www.facebook.com/๔๔๙๖๓๕๗๙๕๕๑๕๗๓๑/posts/๕๑๗๐๔๒๗๐๒๑๐๘๓๗๓/>

ตัวยักษ์

ที่มาภาพ :

<https://www.facebook.com/๔๔๙๖๓๕๗๙๕๕๑๕๗๓๑๑/posts/๕๑๗๐๔๒๗๐๒๑๐๘๓๗๓/>

- ทศกัณฐ์
- หัวไช่น(หัวทศกัณฐ์)
  - อินทธรณู
  - กรรองศอ หรือกรรองคอ
  - ดอกไม้ทัด (ตัวยักษ์ทัดขวา)
  - อุบะหรือพวงดอกไม้ม
  - พวงประคำคอ
  - รัดอกหรือรัดพระอุระ
  - สังวาล
  - ทองกร (กำไลแฝง)
  - อำมรงค์
  - ปะวะหล้า
  - แหวนรอบ
  - ส้นบิเพลลา
  - นลององศ์ (เสื้อ)
  - ทับทรวงหรือตามหน้า
  - รัดองค์หรือรัดพัสเตอร์
  - ปั้นหม่ง
  - ตามทิด
  - กุษา (ผ้าห่ม)
  - ผ้าปิดก้น(อยู่ด้านหลัง)
  - เจียรระบาต (ชายแครง)
  - ห้อยหน้าหรือชายไหว
  - กำไลเท้า

การแต่งกายชั้นเครื่องตัวยักษ์

ตัวลิง

ที่มาภาพ :

<https://www.facebook.com/๔๔๙๖๓๕๗๙๕๕๑๕๗๓๑๑/posts/๕๑๗๐๔๒๗๐๒๑๐๘๓๗๓/>

การแต่งกายขึ้นเครื่องตัวลิง

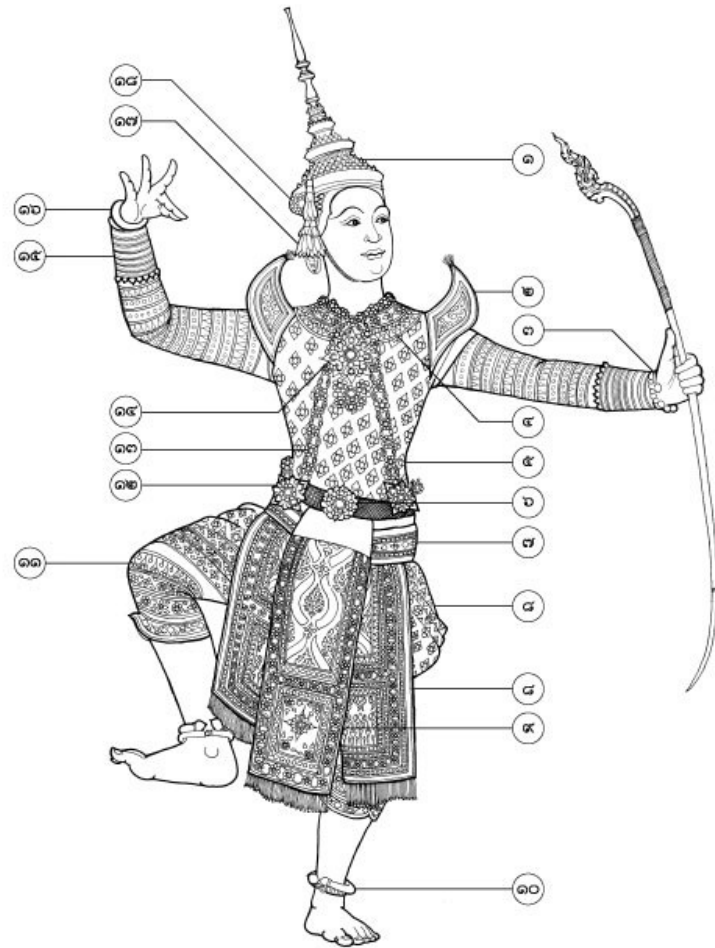

กิจกรรม

ใบงาน เรื่อง เครื่องแต่งกายตัวละครโขน
คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกัน จับคู่ ชื่อของเครื่องแต่งกาย
แต่ละชิ้น และเขียนลงในใบงาน

เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของตัวละคร
COSTUMES OF MALE CHARACTERS

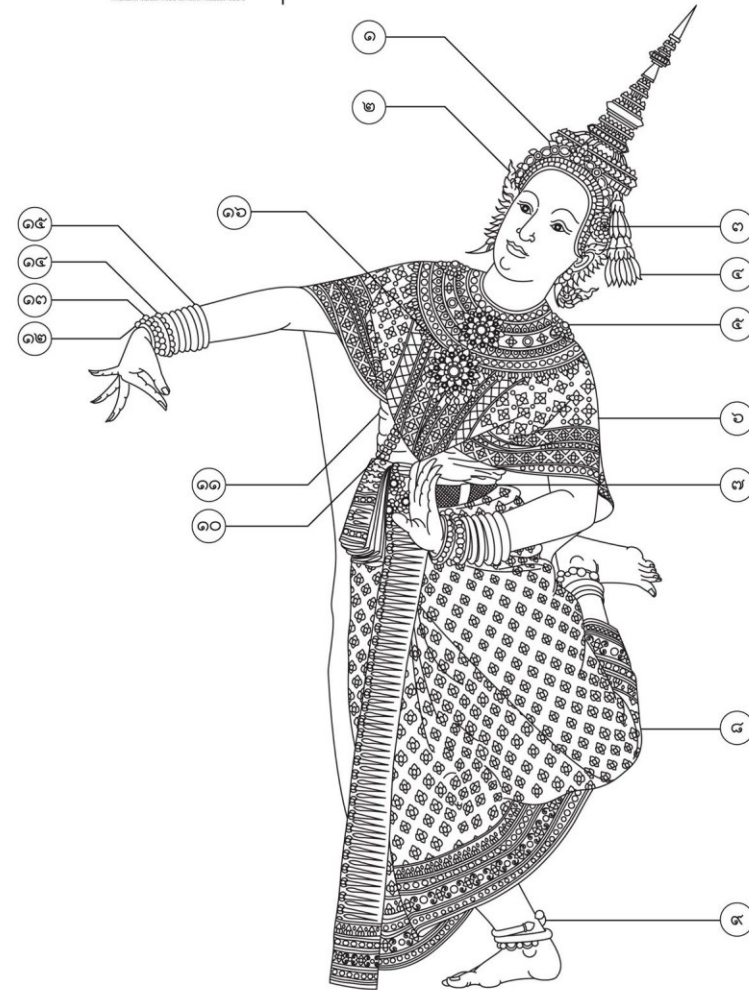

- ๑. ชฎา (Headdress)
- ๒. อกนพคุณ (Shoulder Wing / Epaulette)
- ๓. ปะระหัตถ์ (String of beads)
- ๔. กรองคอ หรือ นวมคอ หรือ กรองคอ (Embroidered Collar)
- ๕. เสื้อ หรือ อกขององค์ (Embroidered top)
- ๖. เข็มขัด หรือ ปิ่นเข็ม (Belt and Buckle)

- ๗. รัตตะเยว หรือ รัตตะองค์ หรือ รัตตะคิรี (Waistband / Jeweled sashes)
- ๘. ห้อยข้าง หรือ เขี้ยวระนาด หรือ ขายมลาย (Long girdle)
- ๙. พ้ายหน้า หรือ ขายโหว (Decorative cloth hanging from the front waist)
- ๑๐. กำไลเท้า (Anklets)
- ๑๑. สนับเขมตรา (Close-fitting trunks/trousers)

- ๑๒. สายทึด (Pendant attached to both sides of waist)
- ๑๓. สัจจวาล (Braid chains)
- ๑๔. สายหน้า หรือ สายทับ หรือ ทับทรวง (Pendant)
- ๑๕. กำไลแขน หรือ ทองกร (Bangle)
- ๑๖. แหวนรอบ (Spiral bracelet)
- ๑๗. ตะขุ หรือ พวงดอกไม้ม้า (Flower Tassel)
- ๑๘. ดอกไม้ทึด (Flower)

เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของตัวนาง
COSTUMES OF FEMALE CHARACTERS

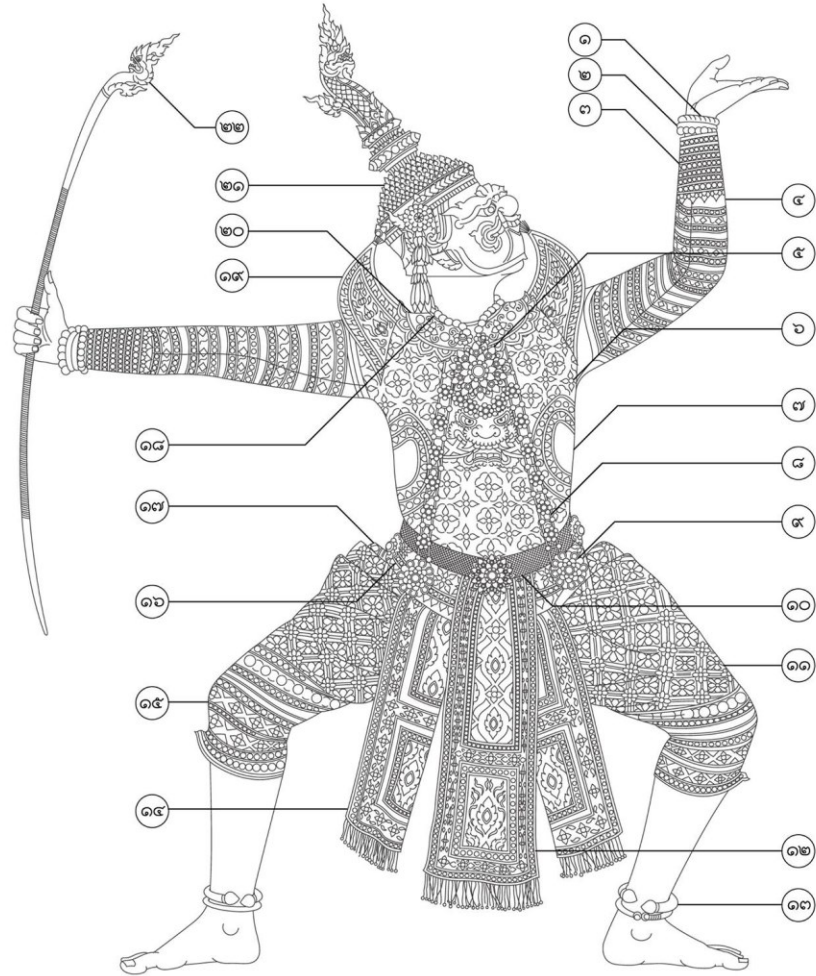
- ๑. มงกุฎ (Crown)
- ๒. จอนหู หรือ กรรเชียง (Ear-shaped ornament attached to both sides of the headdress)
- ๓. ดอกไม้ทึด (Flower Tassel)
- ๔. ตะขุหรือ พวงดอกไม้ม้า (Flower Tassel)
- ๕. กรองคอ (Collar)

- ๖. ผ้าห่มนาง (Embroidered Cloak)
- ๗. เข็มขัด และ ปิ่นเข็ม (Belt and Buckle)
- ๘. ผ้าถุง (Hip Wrapper)
- ๙. กำไลข้อเท้า (Anklets)
- ๑๐. สร้อยตัว หรือ สะเชิง (Body Chains)
- ๑๑. เสื้อนาง (Undershirt)
- ๑๒. แหวนตะแคง (Spiral bracelet)

- ๑๓. ปะระหัตถ์ (String of beads)
- ๑๔. กำไลตะขาง (Finely Wrought Golden Bracelet)
- ๑๕. กำไลแขน หรือ ทองกร (Bangle)
- ๑๖. เข็มหรือ ทับทรวง (Pendant)

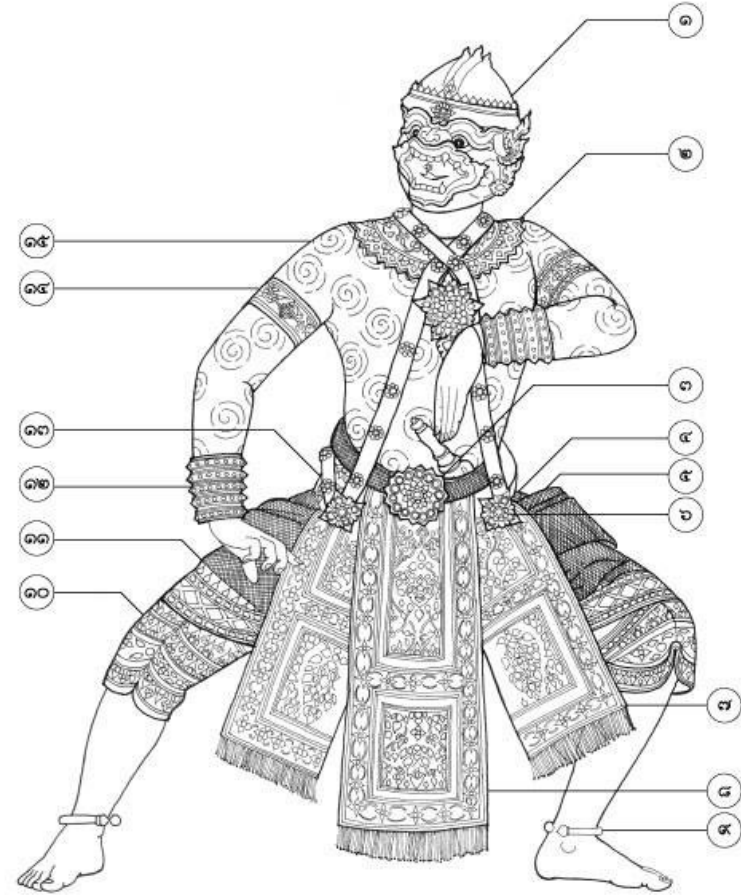

เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของตัวยักษ์
COSTUMES OF DEMON CHARACTERS

๑. แหวนตะแคง (Spiral Bracelet)	๘. สี่งวาท (Cross-Body Sashes)	๑๕. สนับเพลา (Trousers)
๒. ปะวะหาลำ (Bead Bracelet)	๙. ตาบทัด (Pendants)	๑๖. ริตสะเฮา (Waist Sash)
๓. กำไลแขน หรือ ทองกร (Cuff Bracelet)	๑๐. เข็มขัด และ ปิ่นหนั่ง (Belt and Buckle)	๑๗. ผ้าปิดก้น (Back Hanging Panel)
๔. เสื้อตัวโน (Embroidered Jacket)	๑๑. ผ้าถุง หรือ ผ้ายก (Hip Wrapper)	๑๘. พวงประคัลคอง (Necklace)
๕. กำปังหวง (Pendant)	๑๒. ห้อยหน้า หรือ ชายไหว (Front Hanging Panel)	๑๙. ซิมทรนุ (Shoulder Wing / Epaulette)
๖. เสื้อตัวนอก (Embroidered Outer Vest)	๑๓. กำไลข้อเท้า (Anklets)	๒๐. กอองคอง (Collar)
๗. รัศอก (Armor Panels)	๑๔. ห้อยข้าง หรือ เขี้ยวระบาด หรือ ชายแครง (Side Hanging Panels)	๒๑. หัวโขน (Mask)
		๒๒. ต้นศร (Bow)

เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของตัวลิง
COSTUMES OF MONKEY CHARACTERS

๑. หัวโขน โขนที่เป็นหนูนามาน (Klion Mask of Hanuman)	๖. ตาบทัด (Pendant attached to both sides of waist)	๑๑. ผ้าถุง หรือ ผ้ายก หรือ พระภูษา (Brocade clothes)
๒. กรองคอง หรือ นวมคอง (Embroidered Collar)	๗. ห้อยข้าง หรือ เขี้ยวระบาด หรือ ชายแครง (Long girdle)	๑๒. กำไลแขน หรือ ทองกร (Bangle)
๓. เข็มขัด หรือ ปิ่นหนั่ง (Belt and Buckle)	๘. ห้อยหน้า หรือ ชายไหว (Decorative cloth hanging from the front waist)	๑๓. ริตสะเฮา (Waistband)
๔. หางลิง (Monkey's Tail)	๙. กำไลข้อเท้า (Anklets)	๑๔. พาวรุติ (Beecelet)
๕. ผ้าปิดก้น หรือ ห้อยก้น (Decorative cloth Hanging from the Back Waist)	๑๐. สนับเพลา (Close-fitting trunks/trousers)	๑๕. เสื้อ โขนที่มีขนบนคิ้วเป็นขนตามตัวลิง (Embroidered top representing the monkey's hair)

สรุป เครื่องแต่งกายโขน

เครื่องแต่งกายโขน ได้เลียนแบบอย่างเครื่องแต่งกาย
ของพระมหากษัตริย์

แบ่งได้ ๓ ประเภท

๑. ศิราภรณ์ (เครื่องประดับศีรษะ)
๒. ภูษาภรณ์ (เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม)
๓. ถนิมพิมพาภรณ์ (เครื่องประดับต่าง ๆ)

บทเรียนครั้งต่อไป

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ โขน
เรื่อง การฝึกหัดโขนเบื้องต้น

